

Indikatorer på mistenkelige transaksjoner for rapporteringspliktige etter hvitvaskingsloven

- Forsikring

Innledning

Indikatorlisten er utarbeidet ved Nasjonalt tverretatlig analyse – og etterretningssenter (NTAES)¹. Den er ikke ment å være en uttømmende oversikt over hva som kan være mistenkelig. Kunnskapen om egne kunder og tjenester, og risikovurdering av dem, er utgangspunktet for å bli oppmerksom på de unormale. Den viktigste indikatoren er således det en selv opplever som unormalt med kunden, transaksjonen eller de etterspurte tjenestene.

I utarbeidelsen av denne indikatorlisten er det tatt utgangspunkt i tidligere publisert indikatorliste². Denne er redigert og supplert med indikatorer hentet fra straffe- og forvaltningssaker, eksempler fra bransjene og indikatorer hentet fra internasjonale typologirapporter³.

Indikatorlisten er kvalitetssikret i samarbeid med Finans Norge, Tommy Christiansen (KAN Finans) og medarbeidere i kontrolletatene og politi- og påtalemyndigheten med relevant erfaring.

¹ NTAES startet opp 2.5.2016 og er et tiltak i Regjeringens strategi mot arbeidslivskriminalitet fra 13.1.2015. Formålet til senteret er å legge til rette for at politiet og kontrolletatene bedre kan utnytte den samlede analyse- og etterretningsinformasjon etatene besitter, og å bidra til å utvikle og gjennomføre en mer målrettet og effektiv bekjempelse av økonomisk kriminalitet, herunder arbeidslivskriminalitet.

² Indikatorliste publisert av ØKOKRIM på www.hvitvasking.no, den 18.11.2010, som igjen bygger på dokumentet «Indikatorer på eventuel hvidvask af udbytte eller finansiering av terrorisme» (nov 2008) fra Hvidvaskingsekretariatet ved Statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet i Danmark.

³ Publisert av FATF

1. Identifikasjon av fysiske personer og juridiske personer mv.

1.1. Identifikasjon av fysiske personer

- 1) Kunden kan ikke umiddelbart fremskaffe supplerende legitimasjonspapirer eller ytterligere dokumentasjon som underbygger rett identitet
- 2) Legitimasjonspapirer virker nye og/eller ubrukte
- 3) Legitimasjonspapirer er slitte/skitnet til slik det er vanskelig å lese de nødvendige opplysninger
- 4) Kunden benytter utenlandske identifikasjonsdokumenter som er kjent for rapporteringspliktig for ofte å være forfalsket eller som umiddelbart er vanskelig å verifisere i forbindelse med kundekontrollen
- 5) Kunden fremlegger identifikasjonspapirer som for eksempel er bekreftet av notarius publicus, men som det likevel er vanskelig å verifisere ektheten av
- 6) Kunden ønsker ikke et utenlandsk pass verifisert av ambassaden
- 7) Kunden ønsker å benytte ikke-godkjente identifikasjonspapirer som legitimasjon
- 8) Kunden fremlegger identifikasjonspapirer som bærer preg av å være forsøkt endret
- 9) Bildet på legitimasjonsdokumentet framstår som nytt, mens selve legitimasjonsdokumentet er av eldre dato
- 10) Kunden har pass eller andre legitimasjonsdokumenter som har gått ut på dato
- 11) Kunden kan kun fremlegge kopi av pass og/eller legitimasjonspapirer
- 12) Kunden skifter navn hyppig

1.2. Identifikasjon av juridiske personer

- 1) Det fremlegges selskapsdokumenter fra utenlandske selskapsregistre som er vanskelige å verifisere for rapporteringspliktige
- 2) Kunden fremlegger selskapsdokumenter som bærer preg av å være forsøkt endret
- 3) Foretaket skifter navn, styre, daglig leder, regnskapsfører, eller revisor hyppig uten naturlig forklaring
- 4) Nyregistrert foretak har navn som til forveksling er likt navnet på godt etablerte, beskyttede eller allment kjente foretak
- 5) Dokumentasjonen som legges fram om foretaket og/eller virksomheten som drives er overdrevet god, skrytete eller lignende.
- 6) Der er helt eller delvis navnelikhet mellom foretak/organisasjonen og navn som fremgår av sanksjonslister, FN-lister eller EU-lister mv.
- 7) Foretaket framstår uprofesjonelt ved ikke å ha egen logo eller brevhode i forhold til foretakets opplyste størrelse
- 8) Kunden fremlegger selskapsdokumenter bekreftet av notarius publicus, men som det likevel er vanskelig å verifisere ektheten av
- 9) Det foreligger ingen eller lite informasjon om et utenlandsk foretak på internett eller i andre åpne kilder.

2. Andre forhold av betydning ved kontakt med kunden

2.1. Adresse

- 1) Opplyst adresse eksisterer ikke eller er vanskelig å verifisere
- 2) Opplyste adresse benyttes åpenbart ikke til virksomhet og/eller fast bolig
- 3) Kunde har adresse som tilsier opphold av midlertidig karakter, slik som i anstalt drevet av Kriminal- eller friomsorgen, asylmottak, campingplass eller tilsvarende fasiliteter
- 4) Opplyst adresse har et stort antall beboere eller preges av hyppig utskifting av beboere, eller det er andre opplysninger som indikerer at den ikke er den egentlige bopel eller adresse
- 5) Kunden oppgir kun postboksadresse eller c/o-adresse
- 6) Kundens adresse er et kontorhotell
- 7) Postadressen for korrespondanse er en annen enn kundens offisielle adresse
- 8) Kunden skifter adresse hyppig
- 9) Kunden er et foretak hvor navn og formål/bransje ikke harmonerer med ønskede eller gjeldende forsikringsavtaler

2.2. Telefon, hjemmeside, e-post og IP-adresse

- 1) Ulike kunder oppgir samme telefonnummer og e-postadresse
- 2) Telefonnummer er ikke registrert på samme person som forsikringstaker
- 3) Kunde skifter ofte telefonnummer
- 4) Samme e-post benyttes til å melde skade eller krav på vegne av flere kunder som tilsynelatende ikke er relatert til hverandre
- 5) Logger inn med mange bankID-er fra samme IP-adresse
- 6) IP-adresser framkommer ikke fordi kunden antas å bruke krypteringsløsninger

2.3. Tegn på at det handles på andres vegne

- 1) Kunden har dokumentasjon som fremstår som å være tilrettelagt av andre
- 2) Kunden representerer et foretak, men synes å mangle tilknytning til dette
- 3) Korrespondanse skal sendes til andre enn kunden

2.4. Andre omstendigheter

- 1) Rapporteringspliktig er kjent med at kunden har tilknytning til, eller er mistenkt for ulovlig virksomhet
- 2) Forsikringstaker er kjent for gjentatte konkurser eller for profittgenererende kriminalitet
- 3) Forsikringstaker er nærstående til person som er offentlig kjent for tilknytning til profittgenererende kriminalitet
- 4) Kunden forklarer besittelse av dyre gjenstander med at de er lånt eller finansiert av tredjeperson
- 5) Kunden er en politisk eksponert person (PEP)⁴

⁴ Hvitvaskingslovens § 15 definisjon av PEPs er fysisk person som innehar eller som i løpet av det siste året har innehatt høytstående offentlig verv eller stilling i annen stat enn Norge, samt er nært familiemedlem eller kjent medarbeider til denne personen.

3. Indikatorer som gjelder både skade- og livsforsikring

- 1) Premier betales fra en konto i et land kunden ikke har kjent tilknytning til
- 2) Forsikringsoppgjør ønskes utbetalt til en annen enn forsikringstakers konto
- 3) Forsikringsoppgjør ønskes utbetalt til en konto i utlandet
- 4) Forsikringens størrelse eller verdi på gjenstand harmonerer ikke med kundens kjente økonomiske forhold
- 5) Forsikringspremien vil utgjøre en betydelig andel av forsikringstagerens kjente disponible inntekt
- 6) Kunden opplyser at det ved en feil er betalt for mye i forsikringspremie og kunden ber om at tilbakebetales til en annen konto enn det er betalt fra
- 7) Kunde ber om opplysninger knyttet til vilkår for forsikringsdekning i konfliktområder
- 8) Krav om erstatning påfallende kort tid etter at forsikringen er tegnet
- 9) Ingen eller manglende opplysninger og dokumentasjon om hvordan forsikringsgjenstanden er anskaffet
- 10) Kunden vil ikke gi nærmere opplysninger før han vet hva som skal opplyses til offentlig myndighet
- 11) Kunde gir forskjellige eller kompliserte forklaringer på midlenes opprinnelse etc.
- 12) Skademelding avviker med det som er avtalt ved inngåelse av forsikring
- 13) Andre særlige risikoområder⁵ inngår i transaksjoner

Eksempel 1

Peder Ås forsikrer 10 biler på under 1 år. Bilene forsikres kun i en kort periode og blir så videresolgt. Peder Ås opplyser på forespørsel at han er ansatt i et stort entreprenørselskap.

Eksempel 2

Peder Ås er ny kunde i Lillevik Forsikring. Han tegnet på tre dager fire bilforsikringer, hvor tre ble tegnet via bestilling på nett og en via henvendelse til rådgiver hos forsikringsselskapet. Peder Ås reserverte seg mot opptak av samtalen.

Bilene har hhv. 0 og 20 % bonus og årspremien totalt beløper seg til i overkant av kr 60 000. Kredittsjekk av Ås viser at han har vært uten inntekt de tre siste ligningsårene. Det er tinglyste heftelser ved bilene som er vesentlig høyere enn antatt salgsverdi.

⁵ Risikoområder er i denne sammenhengen definert som land kjent for narkotikaproduksjon, konfliktområder, skatteparadiser, spesielt land som ikke deltar i effektiv utveksling av informasjon, og land som har en lav poengsum på Transparency International Corruption Perceptions Index eller Bribe Payers Index

4. Skadeforsikring

- 1) Kunden klarer ikke å redegjøre for eller gir en lite troverdig forklaring om midlenes opprinnelse ved spørsmål knyttet til finansiering av eiendom eller gjenstander
- 2) Kunde opplyser at kostbare gjenstander som søkes dekket er kjøpt kontant
- 3) Kunden ber om dekning for tapte kontanter eller gjenstander som ikke er tolldeklart inn eller ut av Norge
- 4) Kunde som ikke har noen kjent tilknytning til næringsvirksomhet forsikrer mange aktiva (for eksempel biler) for en kort periode før de blir solgt igjen
- 5) Det foreligger ingen heftelser i bil kjøpt av forsikringstager som ikke skal ha kjent økonomi til å kjøpe dette
- 6) Kunde reserverer seg mot opptak av samtale med forsikringsselskapet
- 7) Kunde sender krav om erstatning som ikke står i stil med forsikringstakers kjente økonomiske forhold

Eksempel 3

Marte Kirkerud ønsker å forsikre en klokke til en verdi av kr 250 000 som var kjøpt hos en norsk urmaker. Hun opplyste at klokka var delvis betalt med kredittlån og delvis med oppsparte midler (kontant).

Kirkerud fremstod som noe nølende da hun skulle fortelle om hvilken type klokke det var, hva modellen het og så videre, men at hun i lang tid ønsket seg akkurat den klokka. På spørsmål om hvorfor det stod en annen adresse enn kundens folkeregistrerte adresse på garantibeviset, opplyste kunden at dette var en adresse som hennes firma brukte.

På spørsmål om inntekt, forklarte Kirkerud at hun var salgsansvarlig og hadde tjent ca. kr 800-900 000 det siste året. Gjennomført kredittsjekk av Kirkerud og hennes ektefelle viste imidlertid at de hadde inntekt på til sammen kr 400 000 og var uten formue siste år, og at de hadde hatt tilsvarende inntekt og formue de to foregående årene.

5. Livs, uføre- og pensjonsforsikring

- 1) Tegning av en unormalt stor forsikring
- 2) Uttak etter kort tid fra langsiktig forsikring uten naturlig forklaring
- 3) Kunden er mer interessert i regler for tilbakekjøp enn i vilkår og omkostninger
- 4) Oppsigelse av avtale uten at kunden ser ut til å bry seg om at oppsigelsen vil utløse betaling av betydelige etterfølgende skatter og avgifter som må betales
- 5) Pensjons/livsforeringsavtale er uforholdsmessig dyr/lukrativ og omfatter bare én eller et fåtall personer i et selskap
- 6) Innbetalinger på kollektive forsikringer fra andre enn bedriften
- 7) Kollektive forsikringsordninger i selskaper forbundet med kjente kriminelle personer/miljøer

- 8) Innskudd på Individuell forsikring med sparing hvor innskuddene settes inn løpende enten av kunden, eller fra flere konti, for å så utbetales til en annen enn den som oppretter spareavtalen

Eksempel 4

Familien Ås ønsker å forsikre flere familiemedlemmer mot "kritisk sykdom". De ønsker en forsikring med dekning for dødsrisiko, uførerente og uførekapital. Nesten alle familiemedlemmene mottar trygdeytelser eller har lav inntekt. Peder Ås, er hjelpeverge, og søker også en dødsrisiko på Marte Ås. Familien ønsker forsikring som avviker fra det som anses å være normalt for kunder i en lignende økonomisk situasjon.

Avslutningsvis

Ytterligere kunnskap om hvitvasking finnes blant annet på følgende nettsider:

- Hvitvaskingsloven/hvitvaskingsforskriften (www.lovdatab.no)
- Finanstilsynet (www.finanstilsynet.no)
- ØKOKRIMs tips for bedre MT-rapportering (www.hvitvasking.no)
- Nasjonal risikovurdering for bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering (www.regjeringen.no/jd)
- Financial Action Task Force' (FATF) nettside (www.fatf-gafi.org)

- Skjema MT-0002 for innrapportering av mistenkelige transaksjoner finnes på www.altinn.no

Nasjonalt tverretatlig analyse- og
etterretningscenter
c/o ØKOKRIM, Postboks 8193, dep,
N-0034 Oslo

post@ntaes.no